

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра журналістики та мовної комунікації

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Д-р Ірина ДАВИЦЬКА
2022 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри журналістики
та мовної комунікації,
протокол № 11 від 25 травня 2022 р.

Завідувач кафедри

 Наталія КОСТРИЦЯ

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП «Журналістика»

 Наталія КОСТРИЦЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Медіааналітика та медіапсихологія»

Спеціальність 061 – Журналістика
Освітня програма – Журналістика
Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник – д-р філол. наук, проф. Навальна М. І.

Київ –2022

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>ОбІ Журналістика</i>	
Освітня програма	<i>Журналістика</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	240	
Кількість кредитів ECTS	8	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>Залік, іспит</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	
Семестр	7,8	
Лекційні заняття	56 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	56 год.	год.
Лабораторні заняття	- год.	год.
Самостійна робота	128 год.	год.
Індивідуальні завдання	- год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – підготовка студентів у галузі медіааналітики, включно з опануванням найбільш відомими теоріями й методами, ознайомленням із сучасними українськими прикладами розвитку медіа галузі та проведення медіа досліджень. Оскільки ця дисципліна орієнтована головним чином на майбутніх журналістів, вона включає в себе головні складові цієї професії, а також уводить в центральну проблематику розвитку масових комунікацій сучасної України; виробити навички по збору та аналізу інформації із загальнодоступних джерел.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоїти основні теорії медіааналітики та медіапсихології;
- вивчення індивідуального сприйняття інформації;
- стимулювати студентів до подальшої розробки ефективних наукових методів дослідження медіасередовища та, зокрема, новітніх медій;
- виробити вміння аналізувати критичні тексти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні теорії медіакомунікацій;
- основні проблеми медіаналітики та медіапсихології;
- технології медіааналітики та медіапсихології в сучасних медіа;

вміти:

- самостійно аналізувати різні підходи в медіааналітиці та медіапсихології;
- користуватися апаратом медіаналітики та медіапсихології для практичної реалізації проєктів;
- працювати з різними джерелами;
- обробляти зібрану інформацію.

Набуття загальних компетентностей (ЗК):

ЗК 3. Здатність розробляти проєкти та управляти ними.

ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Набуття фахових (спеціальних) компетентностей (СК):

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК06. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен досягти таких **програмних результатів навчання (ПР):**

ПР03. Оцінювати свій чи чужій інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.

ПР06. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.

ПР07. Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.

ПР09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.

ПР13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікаційних наук.

ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуаціях на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Основні засади медіааналітики														
Тема 1. Медіааналітика: специфіка та поліаспектність.	1	30	7	7			16							
Тема 2. Теоретико-методологічні, критеріальні та ціннісні аспекти медіааналітики та соціокультурної експертизи текстів медіа.	1	30	7	7			16							
Тема 3. Медіакомпетентність в аудиторії.	2	30	7	7			16							
Тема 4. Аналітика різноманітних жанрів медіатекстів: загальні засади та специфічні відмінності.	2	30	7	7			16							
Разом за змістовим модулем 1		120	28	28			64							
Змістовий модуль 2. Аспекти медіапсихології та основні характеристики в сучасних вимірах														
Тема 1 Медіапсихологія як психологічний феномен. Психологічні методики медіааналізу.	3	30	7	7			16							
Тема 2. Новинний	2	30	7	7			16							

текст як медіатекст: прагматика, мовна гра.													
Тема 3. Проблеми реklamних медіатекстів.	2	30	7	7			16						
Тема 4. Медіаграмотність: вимоги та особливості написання аналітичної статті.	2	30	7	7			16						
Разом за змістовим модулем 2		120	28	28			64						
Усього годин	240		56	56			128						
Курсовий проект (робота) з _____ _____ (якщо є в робочому навчальному плані)			-	-	-		-		-	-	-		-
Усього годин													

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1. Основні засади медіааналітики	
1	Тема 1. Медіааналітика: специфіка та поліаспектність.	2
2	Тема 2. Теоретико-методологічні, критеріальні та ціннісні аспекти медіааналітики та соціокультурної експертизи текстів медіа.	4
3	Тема 3. Медіакомпетентність аудиторії.	4
4	Тема 4. Аналітика різноманітних жанрів медіатекстів: загальні засади та специфічні відмінності.	4
	Разом за змістовим модулем 1	14
	Змістовий модуль 2. Аспекти медіапсихології та основні характеристики в сучасних вимірах	
4	Тема 1 Медіапсихологія як психологічний феномен. Психологічні методики медіааналізу.	4
5	Тема 2. Новинний текст як медіатекст: прагматика, мовна гра.	4
6	Тема 3. Проблеми рекламних медіатекстів.	4
7	Тема 4. Медіаграмотність: вимоги та особливості написання аналітичної статті.	4
	Разом за змістовим модулем 2	16
	Всього	56

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «медіакритика».
2. Дайте визначення поняття «медіапсихологія».
3. Дайте визначення поняття «метаекспертиза». У чому полягають обмеження метаекспертизи?
4. Медіапсихологія як психологічний феномен.
5. Наведіть індикатори рекламних матеріалів.
6. Наведіть приклади прихованої реклами та антиреклами.
7. Наведіть стилістичні особливості та прагматичне значення стислого (короткого) медіатексту.
8. Назвіть основні теоретичні підходи та типології теорій медіаосвіти.
9. Назвіть функції мовної гри у новинному медіатексті.
10. Порівняйте аналітичну та експертну діяльність як діяльність «раціоналізаторів системи» та різновиди соціологічної практики.
11. Порівняйте поняття інформація, дезінформація та пропаганда.
12. Психологічні методики медіааналізу.
13. Схарактеризуйте аналітику як систему знань і особливий вид діяльності.
14. Схарактеризуйте систему методів медіааналітики.
15. Схарактеризуйте типології жанрів медіатекстів.
16. У чому полягає медіакомпетентність аудиторії?
17. У чому полягає специфіка рекламного медіатексту?
18. У чому полягає специфіка політичного тексту як об'єкту медіааналітики?
19. У чому полягають відмінності медіаналітики від інших видів експертної діяльності?
20. У чому полягають теоретичні та методологічні засади медіааналітики?
21. У чому спільне та відмінне поняття медіакомпетентність, медіаграмотність та медіаосвіта?
22. Чи відрізняються рівні сприйняття та оцінки медіатекстів аудиторії в залежності від соціодемографічних ознак?
23. Чи можна говорити про специфіку аналітики в залежності від жанрової приналежності та сфери функціонування медіатексту?
24. Що таке дифамація?
25. Що таке мовна гра в сучасному новинному медіатексті?
26. Як Ви розумієте етику метаекспертизи?
27. Як Ви розумієте маніпулятивний потенціал новин?
28. Як Ви розумієте прагматику новинного медіатексту?

29. Як Ви розумієте феномен заперечення експертності?
 30. Яким є потенціал соціологічних теорій у медіаналітиці?
 31. Якими є основні положення «критичного дискурс-аналізу Тена ван Дейка»?
 32. Якими є особливості поняття «соціальна аналітика»?
 33. Які Ви можете назвати аналітичні жанри медіатекстів?
 34. Які Ви можете назвати правові регулятори медіа в демократичному суспільстві?
 35. Якою є структура та зміст аналітичного (експертного) звіту?

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Факультет	<u>Гуманітарно-педагогічний</u>
Ступінь вищої освіти	<u>Бакалавр</u>
Спеціальність	<u>061 «Журналістика»</u>
Форма навчання	
Семестр, курс	<u>6 семестр, курс 3</u>
Навчальна дисципліна	<u>Медіаналітика і медіапсихологія</u>

Затверджено на засіданні кафедри журналістики та мовної комунікації
 (назва кафедри)

Протокол № 11 від «25» травня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ Костриця Н. М.
 (підпис)

Екзаменатор _____ Навальна М. І.
 (підпис)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС__бакалавр____ спеціальність 061 «Журналістика»	Кафедра __журналістики та мовної комунікації _ 2022-2023 н. р.	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №__1__ з дисципліни «Медіаналітика і медіапсихологія»	Затверджую Завкафедри __Костриця Н. М. «25» травня 2022 р.
Екзаменаційні питання			
1. Охарактеризуйте методи аналізу медіа.			
2. Творче завдання Наведіть приклад маніпуляції свідомістю читачів на прикладі українського видання (на вибір студента).			

1. Хто встановлює основну філософію видання?

а) власник; б) редактор; в) журналісти; г) читачі.

2. До яких п'яти «с» схильні журналісти?

а) стабільність, сенсація, страх, скандал, суб'єктивність; б) страх, смерть, сенсація, скандал, секс; в) садизм, сублімація, суб'єктивність, смерть, секс; г) садизм, сублімація, суб'єктивність, сум, секс.

3. Що таке функціональний вплив ЗМІ?

а) вплив, коли результат виявляється протилежний бажаному; б) нульовий підсумок, відсутність будь-яких результатів; в) поставлена задача більш чи менш адекватно реалізована; г) всі відповіді правильні.

4. Що вважають плюралізмом у медіа?

а) заборона будь-яких негативних висловлювань щодо політики; б) повний контроль над засобами масової інформації; в) визнання множинності позицій, поглядів, ідей; г) всі відповіді правильні.

5. Чи є в переліку правильне визначення медіадіяльності?

а) професійна діяльність, що пов'язана зі збором, обробкою і розповсюдженням інформації; б) діяльність, що пов'язана з організацією та проведенням соціологічних досліджень; в) діяльність пов'язана з статистичною обробкою інформації; г) правильні відповіді 1 та 3.

6. Що таке незалежна газета?

а) посередник у передачі інформації своїм читачам; б) газета незалежна від держави; в) посередник у передачі інформації від держави до читачів; г) комерційна.

7. Охарактеризуйте тезисно психологічні методики медіааналізу.

8. Чи вбачаєте Ви різницю між поняттями медіаграмотність та медіаосвіта?

9. Назвіть основні форми проведення експертизи, вироблення оцінок медіаекспертами.

10. Чи допускається мовна гра в новинних текстах?

8. Методи навчання.

Словесні (розповідь, пояснення, навчальна дискусія, лекційний метод), практичні (завдання, практична робота, створення та показ презентацій, самопрезентацій, колективне обговорення проблем, студентські наукові конференції, захист творчих проєктів), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

9. Форми контролю.

Вивчення курсу супроводжується проведенням поточного контролю (усне та письмове опитування), проміжної атестації у межах кожного модуля (тестуванням за усіма темами модуля), підсумкового контролю (екзамен).

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»(наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **РДИС** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **РНР** (до 70 балів): $R_{ДИС} = R_{НР} + R_{АТ}$.

Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводить рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, недотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

11. Методичне забезпечення

1. Квіт С. Масові комунікації : [підручник]. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. 208 с.
2. Медіапсихологія : [навч. посіб.] уклад. Н. А. Харченко. Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. 165 с.
3. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт: вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.
4. Різун В. В. Маси : [тексти лекцій]. Київ, 2003. 118 с.

12. Рекомендована література

Основна

1. Береза А. М. Основи створення інформаційних систем: [навч. посіб.]. Київ : КНЕУ, 2001. 256 с.
2. Варенко М. В. Інформаційно-аналітична діяльність : [навч. посіб.]. Київ : Університет «Україна», 2013. 423 с.
3. Костенко Н., Іванов В. Досвід контент-аналізу: моделі та практики : [монографія]. Київ : Центр вільної преси, 2003. 200 с.
4. Костенко Н., Макеев С. Моніторинг медіа: випадок політичної реклами. *Культура-суспільство-особистість*: [навч. госібник] / за ред. Л.Скокової. Київ, 2006. С. 202–242.
5. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту : [навч. посібн.] 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 423 с.
6. Лисечко М.Д. Основи системного підходу: теорія, методологія, практика. [навч. посібн.]. Львів, 2002. 300 с.

7. Медіаосвіта та медіаграмотність: [підручник] / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за наук. ред. В.В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
8. Митко А. М. Політична аналітика: [навч. посіб.]. Луцьк : Вежа-друк, 2014. 224 с.
9. Почепцов Г. Г. Медиа как культурные практики. [Електронний ресурс]. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/12956/2015-04-05-media-kakkulturnye-praktiki/>.
10. Сурмін Ю. П. Аналітична діяльність. [посібник для аналітика неприбуткової організації]. Київ: Центр інновацій і розвитку, 2002. 96 с.

Додаткова

1. Козик Є. А. Мовні засоби впливу в текстах сучасної реклами. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2015. Вип. 30. С. 73–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apy1_2015_30_9.
2. Кулик В. Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки. Київ: Критика, 2010.
3. Куляс І., Головенко Р., Земляна І. ЗМІ та вибори. Саморегуляція, безпека, закони / за заг. ред. Н. Лигачової-Чернолуцької, О. Романюк, Київ, 2018. 100 с.
4. Лещук О. Методи дослідження слоганів. *Інформаційне суспільство*. 2013. №17. С. 69–72.
5. Мандзюк О. Поняття та зміст аналітичної діяльності. [Електронний ресурс]. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/36.pdf>.
6. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів. Київ : Міленіум, 2014. 346 с.
7. Павлов А. Эксперткратия – наш крест. Концы и начала. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.russ.ru/Mestnyj-vzglyad/Ekspertokratiya-nash-krest>.
8. Почепцов Г. Сенси і війни: Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 316 с.
9. Почепцов Г. Г. Как операции влияния, массовая культура и соцмедиа выстраивают новую реальность. [Електронний ресурс]. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/21019/2018-04-22-kak-operatsii-vliyaniya-massovayakultura-i-sotsmedia-vystraivayut-novuyu-realnost/>.
10. Почепцов Г. Г. От перестройки до телесериалов: визуальность как инструмент создания и разрушения картины мира. [Електронний ресурс]. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/23426/2019-09-01-ot-perestroikidoteleserialov-vizualnost-kak-instrument-sozdaniya-i-razrusheniya-kartiny-mira/>.
11. Почепцов Г. Г. Поп-информация, пришедшая на смену традиционной. [Електронний ресурс]. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/22711/2019-04-07-popinformatsiya-prishedshaya-na-smenu-traditsionnoi/>.
12. Рудницька Г. Факт, подія, новина – визначення понять. *Інформаційне суспільство*. 2012. № 15. С. 13–17.
13. Савчинський Р. Проект аналітичної соціології, або У пошуках відповіді на

- питання «чому»? *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2018. №1. С. 46–64.
14. Саймонс Д. Стисло про дифамацію: Основні концепції законодавства про захист репутації. [посібн. для активістів]. Київ : Інститут медіа права, 2008. 27 с.
15. Синчак О. Гендерована мова: вектори влади і впливу. *Гендер для медій: підручник* / за ред. Марії Маєрчик (голова редколегії), Ольги Плахотнік, Галини Ярманової. Київ : Критика, 2013. С. 117–134.
16. Струкова Е. В. Телевизійний новостний сюжет як різновидність медіатекста. *Наука. Інновації. Технології*. 2008. №3. С. 143–149.
17. Сучасні виклики для соціально значущої медіа діяльності: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених. Київ : Інститут журналістики, 2015. 198 с.
18. Тінка Й., Крульова Ш. Конверсія масової аудиторії та її вплив на конфігурацію медіа. *Актуальні питання масової комунікації*. Вип.16. 2014. С. 26–35.

13. Інформаційні ресурси

Національна бібліотека ім. В. Вернадського, електронний каталог періодичних видань: www.nbu.gov.ua.

Електронна бібліотека Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка: www.journalib.univ.kiev.ua.

Сайт фахового часопису для медійників «Телекритика»: <http://www.telekritika.ua/>.

Сайт фахового часопису для медійників та журналістикознавців «Медіакритика»: <http://www.mediakrytyka.info/>.

Інститут соціології НАН України (Київ): <http://i-soc.com.ua/ukr/index.php>.

Mediasapiens (проект ГО «Телекритика», спрямований на підвищення медіаграмотності): <http://osvita.mediasapiens.ua>

Детектор медіа. Watchdog українських ЗМІ: <http://detector.media>.

Соціологія: теорія, методи, маркетинг (Київ, НАН України): <http://i-soc.com.ua/journal/content.php>.

Український соціум. Науковий журнал (Київ): <http://www.ukr-socium.org.ua>.

Журналіст: <https://journalist.today>.

Центр Разумкова: <http://razumkov.org.ua/ukr/index.php>.

Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва: <http://dif.org.ua>.

Київський міжнародний інститут соціології (КМІС): <http://www.kiis.com.ua>

Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка: <http://www.uisr.org.ua/monitoring>.

Дзеркало тижня. Міжнародний громадсько-політичний тижневик: <https://dt.ua/gazeta/>

День. Щоденна всеукраїнська газета: <https://day.kyiv.ua/uk>.